

H. Hakan Yılmaz¹
Merkez Direktörü**2025 YILI BÜTÇE HEDEFLERİNİN PROGRAM VE IMF
ÖNGÖRÜLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ:
KAMU MALİYESİ AÇISINDAN 2025 YILINDA MUHTEMEL
ZORLUKLAR**

DEĞERLENDİRME NOTU

I. 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin Görünümü

2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi (MYB) gelir ve gider tahminleri yapılırken, reel büyüme %4, GSYH deflatörü %33,9, yıl sonu TÜFE enflasyonu ise %17,5 olarak alınmıştır. ABD doları kuru ise gösterge niteliğinde 42TL olarak öngörülmüştür. Özellikle büyüme ve enflasyon hedeflerindeki sapmalar ile kurdaki değişimler tahmin edilen bütçe büyüklüklerini doğrudan etkileyecektir.

2025 yılı merkezi yönetim bütçesi %31,4 harcama ve %41,1 gelir artışı öngörüsü ile 17 Ekim 2024 tarihinde OVP ile uyumlu bir şekilde parlamentoya sunulmuştur.

Bu öngörülerde gelir performansının harcamalara göre yüksek olması nedeniyle **bütçe açığı %10,1 azalarak 1,9 milyar TL seviyesine düşmektedir.** GSYH'ye oran olarak toplam harcamalar %23,9, faiz dışı harcamalar %20,8, toplam gelirler %20,8, vergiler ise %18,1 seviyesinde hedeflenmiştir.

¹<https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1470/H.+Hakan+Yilmaz>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazar(lar)ına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Tablo 1. 2025 Yılı Bütçe Hedefleri

	2024		2025	% Artış	GSYH'ya Or. %		
(milyar TL)	Bütçe	OVP	Bütçe	2025B/ 2024OVP	2024	2025	
					Bütçe	OVP	Bütçe
Harcamalar	11.089	11.213	14.731	31,4	26,9	25,4	23,9
1-Faiz Hariç Harcama	9.835	9.915	12.781	28,9	23,9	22,4	20,8
2-Faiz Harcamaları	1.254	1.298	1.950	50,3	3,0	2,9	3,2
Gelirler	8.437	9.065	12.800	41,2	20,5	20,5	20,8
1-Genel Bütçe Gelirleri	8.333	8.853	12.670	43,1	20,2	20,0	20,6
Vergi Gelirleri	7.408	7.605	11.139	46,5	18,0	17,2	18,1
Dolaysız Vergiler	2.541	2.624	3.882	47,9	6,2	5,9	6,3
Dolaylı Vergiler	4.867	4.981	7.257	45,7	11,8	11,3	11,8
2-Öz. Bütç. İd.&Düz.Den.Kur.	104	211	130	-38,5	0,3	0,5	0,2
Bütçe Dengesi	-2.652	-2.149	-1.931	-10,1	-6,4	-4,9	-3,1
Faiz Dışı Denge	-1.398	-851	19	-102,3	-3,4	-1,9	0,0
GSYH (milyar TL)	41.159	44.218	61.540				

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerinde TEPAV hesaplaması

Faiz dışı harcamaların (FDH) GSYH'ye oranı 2024 yılı gerçekleşme tahminine göre 1,7 puan düşerken vergi gelirleri oranı ise 0,9 puan artmıştır. FDH ile toplam gelirler tedbirlerle birbirine eşitlenmiş açık faiz giderlerine hemen hemen karşılık gelecek şekilde tahmin edilmiş ve çok küçük de olsa faiz dışı fazlaya geçilmiştir.

Faiz dışı giderlerdeki düşme ve vergi gelirlerindeki artış dikkate alındığında **GSYH'ye oran olarak deprem harcamalarındaki düşüşün de etkisiyle bütçe dengesinde %2,56 seviyesinde bir iyileşme öngörüldüğü anlaşılmaktadır. Deprem harcamaları düşülerek bakıldığında ise iyileşme performansı %0,85'e düşmektedir.** İyileşmede temel belirleyici deprem harcamalarındaki düşmedir.

Tablo 2. 2025 Yılı Harcama ve Gelirlerdeki Değişim (GSYH'ye Oran Olarak, %)

	2025-2024
Harcama Azalışı	1,42
Faiz Dışı Harcama	1,66
Gelir Artışı	0,30
Vergi Gelirleri	0,90
Toplam Mali Değişim	1,72
FDH ve Vergi Etkisi	2,56
FDH ve Vergi Etkisi (Deprem Hariç)	0,85

Kaynak: TEPAV hesaplaması

Diğer yandan **2022 yılına göre değerlendirdiğimizde ise faiz dışı giderler GSYH'ye oran olarak 3,2 puan artmaktadır** (faiz dahil toplam harcamalarda artış 4,3 puan). Bu artışın 0,7 puanın deprem harcamalarından kaynaklandığı dikkate alındığında deprem hariç faiz hariç kamu harcamalarındaki reel artış oranı 2,5 puan olmuştur. **Bunun anlamı kamu harcamalarının program döneminde deprem etkisi ayıklansa bile azalmadığı aksine arttığıdır.**

2025 yılı programında harcama tedbirleri; sermaye giderlerinin reel olarak azaltılması, deprem harcamalarındaki düşme ile başta sermaye transferleri olmak üzere sermaye transferleri ile personel giderlerindeki reel düşmeden kaynaklanmaktadır. Buna göre:

- Personel harcamalarında hedeflenen enflasyona göre artışın alınması, refah payı verilmemesi ve sınırlı istihdam artışı etkisi ile düşme yaşanması (0,4 puan)
- Yatırım programında önceliği olmayan bazı yatırımların askıya alınması (IMF Uzman raporuyla uyumlu) ile deprem odaklı yatırımlarda reel azalma (0,7 puan)
- Sermaye transferlerinde deprem kaynaklı transferlerin azalması (1,1 puan)
- Borç verme kaleminin azaltılması (0,2 puan)

Bununla birlikte, ağırlıklı olarak EYT kaynaklı cari transferlerde 0,4 puan civarında bir reel harcama artışı beklenmektedir. Yine özellikle seçim sürecinde kamu harcama programlarındaki genişlemenin de kısmi etkisi devam ettiği değerlendirilmektedir.

Vergi dışı diğer bütçe gelir kalemlerinde GSYH'ye oran olarak 0,6 puan reel düşmenin beklendiği 2025 yılında vergi tedbirleri daha kritik hale gelmiştir. Vergi tedbirlerinde ise aşağıdaki kalemlerde reel vergi artışları programlanmıştır;

- Gelir ve kurumlar vergisinde yapılan ve yapılacak düzenlemeler (0,3 puan)
- KDV'de istisnaların gözden geçirilmesi, oranların düzeltilmesi, ÖTV'ye yönelik ilave tedbirler ile vergi uyumu düzenlemeleri (0,4 puan)
- Damga vergisi ve harçlara yönelik ilave düzenlemeler ile performans artışı (0,2 puan)

2025 YILI BÜTÇE HEDEFLERİNİN PROGRAM VE IMF ÖNGÖRÜLERİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 3. 2025 Yılı Bütçe Hedefleri (2023 ve 2024 Yıllarıyla Karşılaştırmalı)

										% Artış					GSYH'ya Or. %
	2022	2023	2024	2025	2024	2023/	2024B/	2024OV	2025B		2022	2023	2024	2025	
(milyar TL)	Gerç	Gerç	Bütçe OVP	Bütçe	OVP-Bütç.	2022	2023	P /2023	/2024		Gerç	Gerç	Bütçe OVP	Bütçe	
Harcamalar	2.943	6.588	11.089	11.213	14.731	124	123,9	68,3	70,2	31,4	19,6	25,1	26,9	25,4	23,9
1-Faiz Hariç Harcama	2.632	5.913	9.835	9.915	12.781	80	124,7	66,3	67,7	28,9	17,5	22,5	23,9	22,4	20,8
Personel Giderleri	615	1.325	2.553	2.678	3.476	125	115,3	92,8	102,2	29,8	4,1	5,0	6,2	6,1	5,6
Sosyal Güv.Kur. Devlet Pr.	97	186	312	333	435	20	91,8	68,2	79,1	30,7	0,6	0,7	0,8	0,8	0,7
Mal ve Hizmet Alımları	258	454	680	773	1.024	93	76,2	49,8	70,3	32,5	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
Cari Transferler	1.126	2.374	4.267	4.011	5.813	-255	110,7	79,7	69,0	44,9	7,5	9,0	10,4	9,1	9,4
Sermaye Giderleri	277	544	788	1.093	1.102	305	96,5	44,8	100,8	0,9	1,8	2,1	1,9	2,5	1,8
Sermaye Transferleri	49	858	721	724	338	3	1.658,0	-16,0	-15,6	-53,3	0,3	3,3	1,8	1,6	0,5
Borç Verme	210	173	299	303	306	5	-17,6	72,5	75,4	0,9	1,4	0,7	0,7	0,7	0,5
Yedek Ödenek			215		287	-215							0,5		0,5
2-Faiz Harcamaları	311	675	1.254	1.298	1.950	44	117,0	85,9	92,4	50,3	2,1	2,6	3,0	2,9	3,2
Gelirler	2.800	5.208	8.437	9.065	12.800	628	86,0	62,0	74,1	41,2	18,7	19,8	20,5	20,5	20,8
1-Genel Bütçe Gelirleri	2.739	5.097	8.333	8.853	12.670	521	86,1	63,5	73,7	43,1	18,2	19,4	20,2	20,0	20,6
Vergi Gelirleri	2.353	4.501	7.408	7.605	11.139	198	91,3	64,6	69,0	46,5	15,7	17,1	18,0	17,2	18,1
Dolaysız Vergiler	890	1.555	2.541	2.624	3.882	83	74,6	63,4	68,8	47,9	5,9	5,9	6,2	5,9	6,3
Dolaylı Vergiler	1.463	2.946	4.867	4.981	7.257	114	101,4	65,2	69,1	45,7	9,7	11,2	11,8	11,3	11,8
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	105	133	138	128	165	-9	27,2	3,3	-3,5	28,5	0,7	0,5	0,3	0,3	0,3
Alınan Bağ. ve Yard. ile Özel Gel.	28	25	43	210	60	167	-10,8	71,3	741,0	-71,4	0,2	0,1	0,1	0,5	0,1
Faizler, Paylar ve Cezalar	238	413	702	872	1.248	170	73,8	69,9	111,0	43,2	1,6	1,6	1,7	2,0	2,0
Sermaye Gelirleri	12	18	33	25	41	-8	41,7	89,2	42,1	66,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Alacaklardan Tahsilat	3	7	10	13	17	3	184,8	29,8	72,6	35,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2-Öz.Büt. İd.&Düz.Den.Kur.	61	110	104	211	130	107	80,0	-5,5	91,5	-38,5	0,4	0,4	0,3	0,5	0,2
Bütçe Dengesi	-143	-1.380	-2.652	-2.149	-1.931	503	867,6	92,1	55,6	-10,1	-1,0	-5,3	-6,4	-4,9	-3,1
Faiz Dışı Denge	168	-706	-1.398	-851	19	547	-519,5	98,1	20,5	-102,3	1,1	-2,7	-3,4	-1,9	0,0
GSYH (milyar TL)	15.012	26.276	41.159	44.218	61.540										

Kaynak: 2025-27 OVP ve 2025 Bütçe Teklifi

Bütçe açısından yatırım programı ile cari transferlere ilişkin detaylı bilgiler açıklandığında programın tedbirler açısından değerlendirmesini yapmak mümkün olacaktır. Ama **bütçe hedefleri açısından riskli görüne temel hususlar aşağıda kalemler bazında sıralanmaktadır:**

- i. **Hedeflenen enflasyonun yukarı yönlü sapmasına göre ücret artışlarının devreye girmesiyle personel ödeneklerin yetersiz kalması riski.** Özellikle yılın ilk yarısındaki artışlar ile 2024'ün son üç ayındaki artışlar personel maliyetleri üzerinde belirleyici olacaktır. **Yılın son üç ayındaki gelişmelerle yaklaşık 4 puanlık bir enflasyon farkı verilmesi durumunda 2025 yılında ücret artışı %15-16 bandına çıkmaktadır (ortalamalar üzerinden ise artış %23-24).** Yıl içinde ilk altı aylık enflasyonun %6'yı aşması durumunda en iyimser senaryoda bile toplam ödeneklerinin %10 seviyesinde aşılması muhtemel görülmektedir (örneğin 3 puanlık enflasyon farkı verilmesi durumunda).
- ii. **Mal ve hizmet ödenekler enflasyondaki sapmadan ve 2024 tedbirlerinin sıkılaşmasının yaratacağı ilave genişleme baskısından doğrudan etkilenecektir.**
- iii. Cari transferler kaleminde ise **EYT emeklileri sayısındaki genişleme ve enflasyonun sapması durumunda EYT'nin olmadığı duruma göre harcama genişlemesi GSYH'nin %2'sinin biraz üzerine çıkacaktır.**
- iv. **Muhtemel KİT görev zararları ile yoksul hanelere yönelik desteklerin düşük büyüme ve işsizlikten dolayı artması** cari transferleri yukarıya çekecektir.
- v. Yatırımlarda **önceliklendirmenin hangi sektörlerde yapılacağı, özellikle son üç yılda artan projeler nedeniyle yatırım programında rasyonelizasyon çalışmalarının yapılmaması da yatırım maliyetlerindeki artışla birlikte** burada riskli bir durumu yol açacaktır.
- vi. **Deprem maliyetlerinde ortaya çıkacak ilave maliyet artışları** da sermaye transferleri ödeneği üzerine baskı yaratacaktır.

Vergilerde artış oranı programlanan enflasyon ve GSYH deflatörünün üzerinde %46,5 seviyesinde tahmin edilmiştir. Artış oranları olarak baktığımızda toplamı etkilemesine göre kurumlar vergisi ile dahilde alınan KDV tahsilat artışında öne çıkmaktadır. İzleyen tabloda yer aldığı şekilde artışa en büyük katkı, gelir ve kurumlar vergisi ile ÖTV ve KDV tahsilatlarından gelmektedir. Dolayısı ile 2024 yılında kısmen yarım kalan kısmen de 2025 yılı için programlanan vergi tedbirleri kaçınılmaz olarak yılın ilk çeyreğinde gündeme gelecektir.²

² Bu konularda 2024 yılında hazırladığımız vergi paketlerine ilişkin değerlendirme notlarımıza bakılabilir:

- Gelir idaresi tarafından hazırlanan mevzuat önerilerinin mali uyum çerçevesinde değerlendirilmesi III ([https://tepav.s3.eu-west-1.amazonaws.com/upload/files/1720246364-9.Gelir idaresi tarafından hazırlanan mevzuat önerilerinin mali uyum çerçevesinde değerlendirilmesi I II.pdf](https://tepav.s3.eu-west-1.amazonaws.com/upload/files/1720246364-9.Gelir%20idaresi%20tarafindan%20hazirlanan%20mevzuat%20onerilerinin%20mali%20uyum%20cercevesinde%20degerlendirilmesi%20I%20II.pdf))
- Birinci vergi paketinin mali etkisinin karşılaştırmalı değerlendirilmesi V ([https://tepav.s3.eu-west-1.amazonaws.com/upload/files/1723695771-1.Birinci vergi paketinin mali etkisinin karşılaştırmalı değerlendirilmesi V.pdf](https://tepav.s3.eu-west-1.amazonaws.com/upload/files/1723695771-1.Birinci%20vergi%20paketinin%20mali%20etkisinin%20karstlastirmali%20degerlendirilmesi%20V.pdf))

Vergi tedbirleri açısından riskli durumları özetlersek;

- Hedeflenen enflasyonun yukarı yönlü sapması vergi gelirleri tahsilatı açısından olumlu olacaktır. Düşük büyüme ve işsizlik oranlarındaki artış ise vergi tahsilatını programların altına çekecektir**
- Vergi tedbirlerine yönelik **iletişim ve toplum tarafından vergi reformlarının içselleştirilmesi sorunu ile birlikte vergi meşruiyetine yönelik tartışmalar reformların gecikmesine yol açacaktır.**
- Düşük büyüme ortamında **ekonominin beklenenin üzerinde daralması vergi tedbirlerinin ertelenmesine ve/veya mali etkilerinin sınırlı kalmasına neden olacaktır.**

Tablo 4. 2025 Yılı Vergi Hedefleri

(milyar TL)	2024 T	2025B	% Değişim	% Artışa Katkı	2024 T	2025B
I-Vergi Gelirleri	7.605,5	11.138,8	46,5	100,0	17,2	18,1
1. Gelir ve Kazanç Üz. Alınan Ver.	2.545,7	3.766,4	48	34,5	5,8	6,1
a) Gelir Vergisi	1.480,3	2.129,7	43,9	18,4	3,3	3,5
b) Kurumlar Vergisi	1.065,4	1.636,8	53,6	16,2	2,4	2,7
2. Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	78,5	115,4	46,9	1,0	0,2	0,2
a) Veraset ve İntikal Vergisi	6,1	8,8	44,4	0,1	0,0	0,0
b) Motorlu Taşıtlar Vergisi	72,3	106,4	47,2	1,0	0,2	0,2
c) Değerli Konut Vergisi	0,1	0,2	43,2	0,0	0,0	0,0
3. Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Ver.	2.915,7	4.312,3	47,9	39,5	6,6	7,0
a) Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	1.003,6	1.496,4	49,1	13,9	2,3	2,4
b) Özel Tüketim Vergisi	1.450,5	2.121,3	46,2	19,0	3,3	3,4
c) Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi	360,5	544,4	51	5,2	0,8	0,9
d) Şans Oyunları Vergisi	37,3	56,5	51,5	0,5	0,1	0,1
e) Özel İletişim Vergisi	30,5	45,2	48,4	0,4	0,1	0,1
f) Dijital Hizmet Vergisi	20,4	29,4	44	0,3	0,0	0,0
g) Konaklama Vergisi	12,9	19,1	48,1	0,2	0,0	0,0
4. Uluslararası Tic. ve Muam. Al. Ver.	1.720,4	2.449,3	42,4	20,6	3,9	4,0
a) Gümrük Vergileri	235,0	339,9	44,6	3,0	0,5	0,6
b) İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	1.480,9	2.103,0	42	17,6	3,3	3,4
c) Diğer Dış Ticaret Gelirleri	4,4	6,4	43,6	0,1	0,0	0,0
5. Damga Vergisi	149,7	216,2	44,4	1,9	0,3	0,4
6. Harçlar	194,5	278,7	43,3	2,4	0,4	0,5
7. Başka Yerde Sınıf. Diğer Ver.	1,0	0,5	-49,4	0,0	0,0	0,0

Kaynak: 2025-27 OVP ve 2025 Bütçe Teklifi ve TEPAV hesaplaması

2025 yılında deprem harcamaları için 440 milyar TL seviyesinde bir ödenek öngörülmüştür. Programa göre 2025 sonunda depreme yönelik GSYH'nin %6,7'si seviyesinde toplam kaynak kullanılmış olacaktır.

2025 yılında deprem harcamalarının önceki iki yılın aksine nakit olarak bütçe rakamlarının üzerinde gerçekleşmesi programlanmıştır gözükmemektedir. Bu ise nakit kullanımı açısından 2025 yılında bütçe finansman ihtiyacını yukarıya çekecektir. Diğer yandan 2023 ve 2024

yıllarında başta deprem, personel harcamaları ve EYT kaynaklı faiz dışı harcamalardaki değişimle pozitif olan mali etki³ 2025 yılında deprem harcamalarının azalmasıyla negatife dönmektedir.

Tablo 5. 2023-2025 Deprem Harcamaları

	2023	2024	2025
Deprem Ödenekleri (milyar TL)	960	1.028	440
Deprem Harc. Bütçe (% GSYH)	3,65	2,32	0,71
Mali Etki (Nakit). (% GSYH)*	0,70	1,20	-0,80
* IMF Staff Report, Ekim 2024			

II. IMF Uzman Raporunda⁴ 2025 Yılı MYB'ne İlişkin Öne Çıkan Değerlendirmeler ve Öneriler

11 Ekim tarihine açıklanan IMF Uzman Raporunda (2024) kamu maliyesi, maliyesi ve bütçe program ve gerçekleştirmelerine yönelik öne çıkan konular aşağıdaki şekilde sıralanmıştır;

- Vergi idaresinin kapasitesinin güçlendirilmesi,
- Vergi harcamalarını rasyonalizasyonu ve vergi önlemleri ile vergi tabanının genişletilmesi,
- Enerji odaklı sübvansiyonlara yönelik reform uygulaması,
- Bütçede ücret maliyetinin son dönemde reel olarak artması,
- Kamu yatırım harcamalarının temel projelerle sınırlandırılması,
- Tahakkuk bazlı harcamalar ile nakit harcamalar arasındaki farkın açılması,
- Depremle ilgili harcamaların üçer aylık dönemler itibarıyla hem nakit hem de bütçe rakamları üzerinden risk odaklı izlenmesi,
- KİT'ler ve diğer kamu işletmelerine ilişkin bütünsel ve risk odaklı bir yapının eksikliği,
- Kamu-Özel ortaklıklarındaki biriken koşullu risklerin değerlendirilmesine yönelik sistematik çaba gösterilmesi, (kamu yatırımlarının 2017 yılında yaklaşık %70'inin KOİ yatırımlarından oluşması)
- Erken emeklilikten kaynaklı mali baskının yönetimi

Bütçenin nakit dengesi ile bütçe dengesi arasındaki fark deprem ödeneklerinin kullanımı kaynaklı olmak üzere artmaktadır. Nitekim izleyen tablo bize 2024 yılının ilk dokuz ayı sonuna hazine nakit kalemleri ile bütçe kalemleri arasındaki açılan farkı göstermektedir. 2024 yılının ilk dokuz ayında nakit harcamalar bütçede görülen harcamaların 461 milyar TL üzerinde olup % 43 seviyesinde saptmaya karşılık gelmektedir.

³ Mali etki (fiscal impulse), bütçe dengesindeki değişikliklerin toplam talep ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisini ortaya koyan ve oransal olarak ifade edilen büyüklük.

⁴ Republic of Türkiye: 2024 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for the Republic of Türkiye, <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2024/10/11/Republic-of-Trkiye-2024-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-Statement-by-556139>

Tablo 6. Hazine Nakit-Bütçe Farklaşması (Eylül sonu itibarıyla)

	2024 Bütçe	2024 Nakit	2024 Fark	% Sapma
1. GELİRLER ⁽²⁾	6.084.619	6.210.681	126.062	2,1
2. GİDERLER	7.158.637	7.753.131	594.494	8,3
FAİZ DIŞI GİDERLER	6.245.951	6.903.254	657.304	10,5
FAİZ ÖDEMELERİ	912.686	849.876	-62.810	-6,9
3. FAİZ DIŞI DENGİ	-161.332	-692.574	-531.242	329,3
5. NAKİT/BÜTÇE DENGESİ	-1.074.018	-1.535.607	-461.589	43,0

IMF özellikle bütçe raporlarındaki gerçekleştirmeler ile nakit gerçekleştirmeler arasındaki farkın açılması nedeniyle mali verileri kendi tablolarında hem tahakkuk (bütçe sonuçları) hem de nakit olarak raporlamaktadır. **Özellikle deprem odaklı olmak üzere ekonomik büyüme ve enflasyonla mücadelede tahakkuk ve nakit bazlı ayırımında 3 aylık izleme raporları hazırlanmasını önermektedir.** Bu çerçevede, deprem harcamalarının ve yayınlanan üç aylık mali hedeflerin yakından izlenmesinin döngüsel mali yapı hakkında erken geri bildirim sağlayacağını altı çizilmektedir.

Yine mali yönetime ilişkin riskler ve yönetimine ilişkin de KİT ve kamu şirketlerine yönelik kurumsal nitelikte düzenlemelerinde gereğinin altını çizmektedir.

IMF Uzman Raporunda 2025 yılına yönelik mali tedbirler başlığında, gelir tarafında GSYH'ye oran olarak %1,4, harcama tarafında ise 0,9 (hanehalkına sosyal ve ekonomik destekler, %0,3 düştüğünde net % 0,6) seviyesinde ilave tedbir önerilmiştir.

Tablo 7. IMF Mali Tedbir Önerileri

	2025
Toplam	2,0
Vergi Tedbirleri	1,4
Vergi harcamalarında rasyonilizasyon (GV/KV)	0,5
KDV oranlarında düzeltme ve vergi tabanını genişletme	0,6
Vergi uyumunun iyileştirilmesi	0,3
Harcama Tedbirleri	0,6
Enerji sübvansiyonları reformu	0,4
Önceliği olmayan yatırım harcamalarında azaltma	0,2
Geriye yönelik ücret ayarlamasından vazgeçme	0,3
Hanelere destekler	-0,3

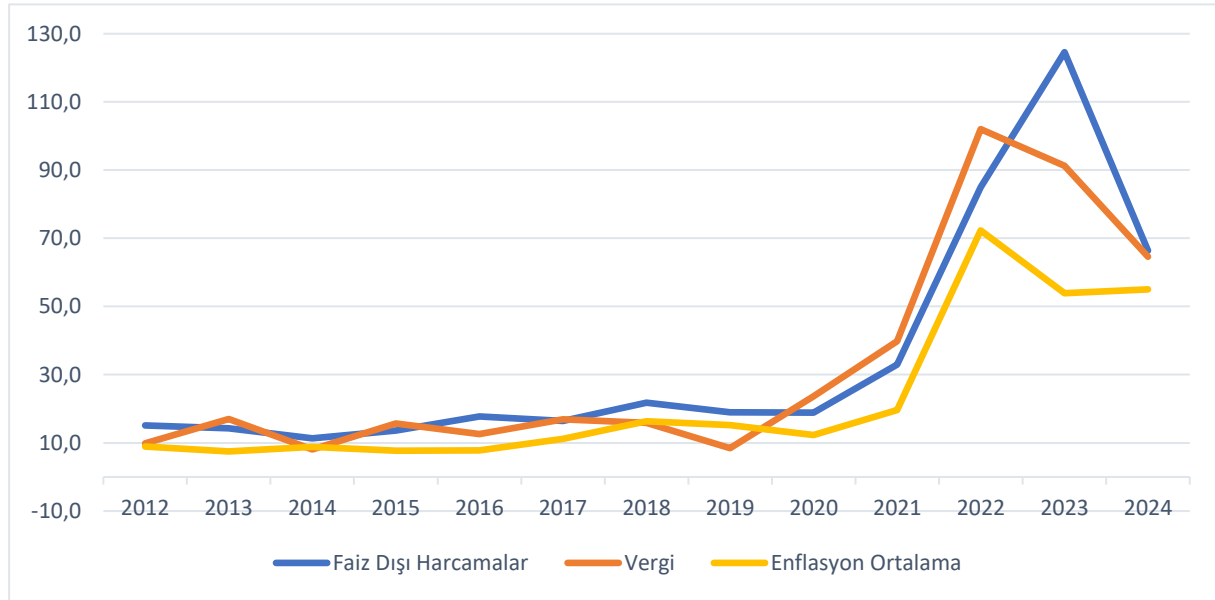
Kaynak, IMF Uzman Raporu, 2024

2024 Temmuz ayında yasalaşan birinci vergi paketi ile GSYH'ye oran olarak yüzde 0,3 seviyesinde bir ilave gelir etkisi olacağını tahmin etmekteyiz. Stopaj artışları ile diğer idari düzenlemelerdeki performans artışı da dikkate alındığında 2024'ün son çeyreğinde ve/veya 2025 yılı başında GSYH'ye oran olarak en az %1 seviyesinde bir ilave gelir tedbiri geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. **Harcama tarafındaki tedbirlerin beklenen etkiyi sağlayamaması durumunda vergiler üzerindeki baskının artacağı tahmin edilmektedir.**

III. Genel Değerlendirme

Bütçe harcama ve gelirleri enflasyon hedeflerinin üzerinde artmaktadır. İzleyen grafik kamu maliyesi temel kalemleri olan vergi ve faiz dışı harcamalar ile enflasyon (TÜFE) arasında yaşanan farklılaşmanın gelişimini vermektedir. Grafik bize özellikle enflasyon verilerinin tartışmalı olduğu (yüksek enflasyon dönemi) 2022 ve sonrası dönemde bütçedeki artışların enflasyonun belirgin şekilde üstünde olduğunu göstermektedir. Deprem etkisi ayıklansa da (özellikle nakit kullanım) genel eğilim değişmemektedir. Bu ise enflasyonla mücadele de özellikle son dönemde kamu kesiminin daralmasından beklenen katkının gelmemesi anlamına gelmektedir. Son dönemde birçok akademik ve teknik çalışmalarda ortaya konduğu gibi **para politikasının başarılı olması bizim gibi ekonomisi büyük gelişen ekonomilerde maliye politikasında hedeflere ulaşılmasına bağlıdır.** Orta dönemde ise bugünden adımları atılacak ikinci nesil reformlarla mali başarı kalıcı hale getirilecektir.

Grafik 1. Enflasyon, Vergi Tahsilatı ve Faiz Dışı Harcama Arış Oranlarının Gelişimi (2012-2024)

Enflasyonun beklentilerin üzerinde çıkması ilave tedbir alınmadığında özellikle harcamalar üzerinde ciddi bir baskı yaratacaktır. Düşük büyüme ekonominin beklentilerin üzerinde daralması doğrudan vergi tahsilatını aşağı çekerken sosyal harcama programları üzerindeki mali baskıyı artıracaktır. **Gelirlerin enflasyondan olumlu etkilenmesinin daha sınırlı kalması ve düşük büyümenin eşlik etmesi doğrudan bütçe açığını yukarı çekecektir.**

2025 yılında **ekonomik programın farklı senaryolara göre hazırlanmamış olması, mali tedbirlerin detaylandırılmaması ve mali risklerin sayısallaştırılmaması mali yönetim açısından risk unsurlarıdır.** Hızla buradan başlamak programın kredibilitesi açısından önemli görülmektedir.

Sonuç olarak **değişimin yönünü belirleyen politikaların anlaşılması açısından iletişim programları yanında 2025 yılında mali tedbirlere siyasetin uyum göstermekte zorlanması ve ekonomideki aktörlerin programa sadece kendi cephelerinden bakması çok boyutlu iyi gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.**